

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

“ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՍԻՐՈՅՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ,”

(Ուրբէլ Երեմիայի Տեառն)

(Կող. Բ. 8—15)

Քրիստոնէական գաղափարին շուրջ, հին՝ առաքելական դարերէն մինչև մեր օրերը կազմուած իմացական դրութիւններէն շատեր, գնոստիկական տեսութիւններէն սկսեալ մինչև արդիական վարդապետութեանց վարկածները, պղտորած են ստէպ Աւետարանի հոգին, մերթ ազանդամիտ ըմբռնումներով, մերթ նոյնիսկ բարոյական գետնի վրայ կատարուած խոտոր ձկնումներով, յաճախ ազատախոհութեան անունին տակ վարագործուած բանավարական սանձարձակութիւններով, բայց ամենէն աւելի՝ կրօնքի խորհուրդը քարացրելով կեանքի սովորական ձեւականութեանց մէջ, որոնք — ամենահին սովորոյթներէ ժառանգուած կամ կողմնակի առիթներով ներս սպրդած — ձէսին ըզգեստն են հագած հաւատքի հովանին ներքեւ:

Զոյշ պէտք է լինի մարդկային հոգին՝ առաքելային յոյժ յատկանշական բացատրութեամբ՝ «կողոպտող» այդպիսի հրնարքներէն, որոնք անտեսանելի բաներու մասին յայտնութեանց խոտորումներով հետաքրքրութեան տոջն նետուած խայծեր են լոկ:

Կրօնքը կեանքի պահանջներուն հետ իրր թէ համաձայնեցնելու ճիգը, որ Հին Ուխտի տնտեսութեան ամենէն պիւրկ ձրկտումը եղաւ, և Աւետարանի բարոյականը իմաստասիրական քննախօսութիւններով ընդլայնելու ձեռնարկութիւնը, որ միջին դարու աստուածաբանական թռուրտին մէջ ստէպ ձեռնածութեանց կերպին վերածուեցաւ ակամայ, ընդհանուր առմամբ փնտասկար միայն եղած են քրիստոնէական միտքին:

Քրիստոսով կեդրոնացած ուսուցումի շրջանակին մէջ միայն կրնայ արդիւնաւորուիլ կրօնական գիտութեան կամ իմաստութեան ամէն շարժում. որովհետեւ իթէ կրօնի գիտութեան կամ կրօնական իմաստասիրութեան առարկան է Աստու-

ծոյ ծանօթութիւնը, ոչինչ կրնայ մեր իմացողութիւնը առաջնորդել այդ վախճանին՝ բայց միայն Քրիստոս, որուն վրայ իրականացած են աստուածային կատարելութեան բոլոր ստորագիւնները, ո՛չ թէ փոխաբերաբար կամ այլաբանօրէն, այլ տեսանելի և շօշափելի մարմնացումով:

Որպէսզի, սակայն, միտքը կտրենայ իր հետախուզութեանց ճամբուն վրայ յանգլի այդ կէտին, պէտք է որ սիրտը ընդունակ ըլլայ հասկնալու իմաստը այն հրաշքին, Մարդեղութեան խորհուրդին՝ որ սէրն է ինքնին: Ու անգամ մը որ սիրտը կ'արմատաւորուի և կը զօրանայ այդ խորհուրդով, Քրիստոս անոր մէջ կը բնակի հաւատքին յոյժովը, ու ներքին մարզը, այլ ևս հաղորդակից ընդ Աստուծոյ, կը լեցուի Աստուծոյ զօրութեամբը, ու կը սկսի ըմբռնել գերազանցութիւնը Քրիստոսի սիրոյն գիտութեան (Եփես. Գ. 17, 19):

Աստուծոյ սիրոյն այդ գիտութիւնը կը լուսաւորէ հաւատացեալին հոգեկան կեանքը, ու քրիստոնեան Քրիստոսով կը ստանայ ինչ որ օրէնքը, իր գործողութիւններովը, իր մտատեսական թարթափումներովը, չէին կրցած տալ իրեն. վասնզի զմեզածնութիւնը, որ հետեւածն է մարմինին գերի եղած հին մարդուն մահացուցման և անոր տեղ նոր առաքածի մը ծնունդին, արմատապէս կը սրբազրէ մեղաւորին բնութիւնը, և, աւելի ապահով կերպով քան ծիսական արարքները և ձևակերպութիւնները, կը տիրացնէ զայն թողութեան և սրբութեան, ի վիճակի գնելով զայն այսպէս իր մէջ ընդունելու, այսինքն իւրացնելու, զԱստուծոյ, և անոր կատարելութենէն ստանալու իր զոյնութիւնը երանաւէտող անբաւ շնորհներ (= շնորհս փոխանակ շնորհաց):

Այդ գիտութիւնը, Քրիստոսի սիրոյն այդ գիտութիւնն է — այլուր կոչուած «ճշմարտութիւն Յիսուսի» (Եփես. Գ. 22) — որ կը սովորեցնէ մեզի թէ մարմինին կեանքը, այսինքն մեղքին յարումը, մահն է հոգիին, թէ պէտք է ի բաց մերկանալ խաբեպատիր ցանկութիւններով ապականուած հին մարդէն, և նորոգուիլ հոգիով և միտքով. թէ մկրտուելով յանուն Քրիստոսի, թաղուած կը լինինք անոր մահուան մէջ, որպէսզի մեղքին մարմինը, որ խա-

չտկից եղած է անոր, յարութիւն առնու-
իրեն հետ՝ սրբուած եւ վերանորոգուած
կեանքով. թէ այսպէս լուսաւորուած՝ իր
խղճմտանքին մէջ, այսինքն խելամուտ՝ իր
մէջ կատարուած ճշմարիտ կերպարանա-
փոխութեան, քրիստոնեան պարտի ի գործ
դնել ամբողջ իր բարոյական կորովը, որ-
պէսզի մեղքին զօրութիւնը վերստին չաւ-
րէ իր մահկանացու բնութեան վրայ, հը-
նազանդեցնելով զայն իր ցանկութիւննե-
րուն: Եւ այդ սիրոյ գիտութիւնն է վեր-
ջապէս որ կը կազդուրէ զմեզ մեր անկում-
ներուն մէջ իսկ, մտածել տալով մեզի թէ
Քրիստոսի մահը՝ Շնորհաց Տառնութեամբ՝
ջնջած է Օրէնքին իշխանութիւնը որ ոչ
միայն չէր կրնար արդարացնել մարդը,
այլ ընդհակառակն ցանկութեանց զրգիւր
կ'արթնցնէր յաճախ անոր մէջ, զգացնելով
անոր՝ իր յանցապարտութիւնը, բայց չկա-
րէինալով երբեք անոր ցուցնել այդ վի-
ճակէն զերծանելու հնարաւորութիւնը.
այսպէս, ցոյց տալով միայն մեզի թէ մեղ-
քի տիգմին մէջ խրածներ ենք մենք, ան-
հատոյց պարտապաններ, որոնց դէմ Աս-
տուած ընդ միշտ կազմած է իր վրիժառու-
թեան ձեռագիծ մուրհակը: Այդ վաւերա-
գիրը, այդ մուրհակն է ահա, սակայն,
զոր Աստուած աւրեց (= ջնջեաց), այսին-
քն անընթեռնիւ և անզործածելի զար-
ձուց, բեւեռելով զայն Քրիստոսի խաչա-
փայտին վրայ:

Անոր ջնջումը, փրկութեան աւետա-
րանական դաշտին մէջ, ոչնչացումը եղաւ
Զարին տիրապետութեան, որ բարոյական
աշխարհի մէջ Քրիստոսով կատարուած
յաղթանակին հետեւանքով կործանեցաւ
խաղառսպուռ, վերածուելով զինաթափ
թշնամիի ստորանկեալ վիճակին:

Ըստ Քրիստոսի՝ ուսուցում, ձյնաքո-
րիւն Յիսուսի, Կիսուքիւն սիրոյն Քրիստոսի.
տ'յս է միայն որ կրնայ մեզի ճանչցնել և
սիրելի ընծայել աւետարանական վարդա-
պետութեան ոգին և էութիւնը, և հոգիին
մէջ բազմեցնել Աստուծոյ խորհուրդը:

Անոր տեղ զրուելու համար յառաջ
մղուած խօսքի կամ մտածումի որ եւ է
որիչ կերպ կամ զրութիւն կը տարուեր-
ուի տարտամ առաձգականութիւններու
մէջ. անբաւական՝ բացատրելու Աւետա-
րանով յայտնուած եւ Քրիստոնէութեամբ

պատգամաւորած ճշմարտութեան մեծու-
թիւնը: Առ առաւելն՝ *sarkis* (== «ըստ
տարեց աշխարհի») զիտելութիւն մըն է
ան, կամ բոլորովին մարդկային (== «ըստ
մարդկան աւանդութեան») փաստարկու-
թիւն մը, որ չի կանգնիր անսասան հիմքի
վրայ, կամ «անտաի խաթութիւն» մը, որ
կը ձկտի հասարակաց զգացումը ցանցել
երազանքի և մոլորանքներու մէջ:

Հաւատք մը չէ ան, վերջապէս, որ միայն
կրնայ կենսագործել և վերանորոգել, այլ
«մոլորանուն գիտութիւն» (Ա. Տիմ. Զ. 20),
նախկին զարկու գնումն եղաչրջուած եւ
ընդլայնուած մէկ ձեւը միայն, որ, փիլի-
սոփայութիւն (== «ճարտարմտութիւն») չքեղ
անունին տակ ծածկուած, մտաւորական
արկածախնդրութեան դեր մը կը կատարէ
պարզապէս կրօնական ոլորտէ ներս, դէպի
անդունդներու խաւարը տանելու համար
մարդոց բարոյականը:

թ.

ԾՆՈՒՆԴԻ ԽՈԿՈՒՄ

Մուր, մամուլայա *fairway* մէջ ծրնաւ Արքան
Արդարութեան, վեհ ու անմահ Բանին հրական,
Անհեբեկին՝ որուն փառք կը շնորհեն
Մարդիկ համայն երկրագունքի չորս ծագերէն:

Ինչպէս Անոր ապառաժեայ ոտքերը,
Այդ անբաւառ ներշնչումի վառարանը,
Պիտի ապրի՝ Անոր վրեժ խօսքն առ յաւե
Իբր ըստփառն գերանբաւ եւ կենսաւե:

Անոր առջեւ ծուրը դրած՝ պիտի խոնարհի
Իշխաններու ամենախոյսն իսկ աշխարհի,
Դիտակցելով իր ետքեան նղմմութեան,

Եւ երկնառաք Մարդոյ Որդւոյն աստուածու-
Որուն Հօր ամենակալ հրգօր կամքին լքեան,
Շնորհիւ և որ կեանք կը սրուի սիւզերին...

6 Յունիս, Դանիոյ

ՄԵՂԻԿ

Ծանօթ.— Սոյն թիւի 36րդ էջի ՔԱՂՅՐ ՄԱՀԸ
բանաստեղծութեան վերջին տունը կարգաւ:

Ճրմարտին ծանր է ինքի.

Դիտմ ինքնին է հիւսիլ.

Ինչ փոյք, աչք իմ, դիտ գոհ: